

NEVERLAND ELHAGYÁSA

Szex, hazugság, pedofília

KOVÁCS BÁLINT

A NEVERLAND ELHAGYÁSA ÁLLÍTÁSAIVAL KÖNNYŰ EGYETÉRTENI, DE ENNÉL ROSZSABB FORMÁT NEM IS LEHETETT VOLNA TALÁLNI A SZOBORDÖNTÉSHEZ.

Hajlamos vagyok hinni a *Neverland elhagyása* című dokumentumfilm főszereplőinek, akik azzal vádolják Michael Jacksont, hogy a sztár kisgyerek- vagy kamaszkorukban hosszú időn keresztül, rendszeresen szexuális kapcsolatot folytatott velük, és a szexuális bűncselekmények különböző súlyos formáit követte el rajtuk. És ez hatalmas probléma. Mármint az, hogy hajlamos vagyok hinni nekik.

Mert a dokumentumfilmeknek tökéletesen ki kéne zárniuk a hitbéli kérdéseket. Egy dokumentumfilm megtekintése után nem azon kéne tanakodnom, hiszek-e a szereplőknek vagy nem, meggyőzően beszéltek-e vagy sem, illetve lehet-e könnyes szemmel hazudni, vagy sem. Egy dokumentumfilmnek az elérhető és feltárható információk olyan széles körét kellene elélem tárnia, hogy eszem ágában se legyen a saját hitemet hívni segítségül. Márpedig a *Neverland elhagyása* semmit nem ad a nézőjének, csak a hite megerősítésének vagy átformálásának lehetőségét, de azt is úgy, hogy közben a dokumentumfilm-készítés semmilyen szakmai és etikai normáját nem tartja be.

A borzasztóan magyartalanul fordított című *Leaving Neverland* nem új témát dolgoz fel: Michael Jacksont először 1993-ban vádolták pedofiliával, a karrierje csúcsán, amikor épp a világ tetején ült a trónján. Jacko akkora sztár volt, amekkora talán már nem fog születni soha többé, mert azóta átalakult a popszakma és vele együtt a sztárság intézménye is: ő még a zeneipar demokratizálódása (azaz az ingyenes és a filléres tartalmak tömegessé válása, egyúttal a tehetségek szinte teljesen szabad megmutatkozásának lehetősége) előtt alkotott, amikor ele-

ve nagyobb esemény volt egy lemez-megjelenés, egy új ikon kiemelkedése, mert egy sokkal kisebb tömegeből sokkal kevesebben tudtak láthatóvá válni, így annyival nagyobb figyelem is jutott nekik. Ráadásul Michael Jacksont nemcsak nagyszerű hangja és a hihetetlenül profin felépített fellépése emelte ki, de extravaganciája is, a ruhatárától kezdve egészen bőrbetegségéig, amely révén fokozatosan vált színes bőrből fehérré. És talán tragikus gyerekkorának története is: a sokgyerekes családapa beteges agresszióval trenírozta a gyerekeit a majdani sikeres előadóművészeti pályára – és Michaelnél járt a legnagyobb „sikerrel”.

Ami talán nem is független a *Neverland elhagyásának* alapproblémájától, a pedofilvádaktól: szinte közhelyszámba megy, hogy Jacko vonzódása a gyerekekhez alighanem annak köszönhető, hogy neki magának soha nem lehetett gyerekkora. Ezt korábban arra mondták, hogy Neverland nevű birtoka egy privát Disneyland volt az oda látogató gyerekek szórakoztatására, ma pedig már a pedofiliáját magyarázzák ezzel egyesek. De hogy egy ilyen elméletnek lehet-e bármi tudományos alapja, hogy összefügghet-e a pedofil hajlamok kialakulása a rossz gyerekkorral, és ha igen, annak úgy erkölcsi, mint kriminológiai értelemben lehet-e bármilyen jelentősége, egyike azoknak a dolgoknak, amelyeknek bizonyosan jutna hely egy szokatlanul hosszú, négyórás dokumentumfilmben, ennek ellenére egyetlen szót sem vesztegetnek rá.

A *Neverland elhagyását*, Dan Reed filmjét még dokumentumfilmnek is csak bajosan lehet nevezni: nem történik benne semmi más, mint hogy két állítólagos áldozat, Jimmy Safechuck

és Wade Robson egy-egy fotelben ülve belemondják a saját szemszögükből tált történetüket a kamerába. Rajtuk kívül csak az ő egy-két rokonuk szólal meg. Semmi más nincs a filmben, néhány eleinte csak idegesítően, de négy óra után már bántóan primitív, vizuálisan gyakorlatilag értékelhetetlen illusztráción kívül. (Néhány fotót vágnak be ismétlődően, ha utazásról beszélnek, ugyanannak az útnak a semmitmondó képét ismételtetik, ha az otthonukról, akkor pedig házaik drónfelvételét, újra meg újra ugyanúgy. Ezen kívül mindössze néhány szóba kerülő koncertfelvétel, fax vagy régi reklám került a filmbé.) Nem szólnak meg szakértők, jogászok, bírók, pszichológusok, tényfeltáró újságírók, és nem szólal meg egyetlen egy szót sem kap Jackson környezete sem.

Mert Reed még csak a látszatát sem próbálja kelteni a tisztességességnek, az elfogulatlanságnak. Jobb esetben „csak” minden, a filmben elhangzó állítást abszolút megfellebbezhetetlen tényként kezel, rosszabb esetben olyan manipulatív megoldásokat használ, amelyeket látva bármely diktátor propagandaminisztere elégedetten csettintene. A film mélypontja ilyen szempontból a Michael Jackson bírósági felmentését mindössze egy-két percben letudó szekvencia, amelyben a pedofilvádak ejtéséről döntő esküdtek közül szólnak meg ketten. Az egyikük nem ért egyet az esküdtszék ítéletével: ő egy tiszteletet parancsoló, tisztességes, összes halántékú férfi, aki aránylag hosszasan ecseteli, miért volt rossz a döntés. A másik vélhetően maga is a felmentésre szavazott: egy fura néni, akitől mindössze annyit vágnak be a filmbé, amikor azt magyarázza, neki nem volt szimpatikus az ügyész, mert csettintgett, és neki ugyan senki ne csettintgesen. A propagandistáknak egyszer talán tananyagká válik ez a jelenet, hogyan lehet egy bírósági ítéletet irreleváns dolgokon pampogó hülyék megalapozatlan döntésének beállítani.

Ráadásul mindez ahelyett szerepel a filmben, hogy az egyébként valóban nagyon is meggyőző, az adott perben megismert tényeket közölnék arról, mennyire iszonyúan gyanús, hogy a pedofilvádak nem alaptalanok. Például megtalálták a gyerekek ujjlenyomatait Jackson pornóképein, és az egyik gyerekek emlékezetből pontosan le tudta

nak azt részletezni, hogy milyen álagú volt a molesztált kisgyerek ejakulátuma. Illetve érthető az indok: itt csak az számít, hogy minél nagyobb mondjanak. Talán ezért van az, hogy még azoknak a kérdéseknek a kifejtésére sem szánnak időt, amelyeket pedig egyébként valóban érdekesen tár fel a film. Abban például tényleg nagyon erős tud lenni a *Neverland elhagyása*, hogy megmutassa: a két gyerek számára a Jacksonnal való kapcsolatuk pontosan olyan volt, mint bármilyen hétköznapi szerelmi viszony két felnőtt között, csak épp a körülmények nem voltak hétköznapiak, hogy eufemisztikusan fogalmazzunk. Ez roppant érdekes szemszög ebben a témában, de senki sehogyan nem ref-

rajzolni Jackson péniszbe bőrénék mintázatát. Mert ilyen gyomorba vágó erejű bizonyítékok tényleg vannak, de ez nem derül ki a filmből (ahogy az sem, ennek ellenére vajon miért mentették fel mégis a sztárt), csak az újságok témába vágó cikkeiből: Reed a tények tárgyilagos bemutatása helyett önként választja a manipulatív, egyoldalú, érzelmi alapú hatáskeltést annak ellenére is, hogy vélhetően az előbbi módszer is épp olyan hatásosan meggyőzné a nézőt Jackson bűnösségéről. És ezzel maga alatt is vágja a fát: az, hogy tökéletesen ellenőrizetlenül közöl minden elhangzó vádat, védtelenné teszi az olyan, a film bemutatása után néhány héttel kiderülő tényekkel szemben, mint hogy bizonyították, Safechuck egyik állítása (hogy Jackson szexuális kapcsolatot létesített vele a kisvasútja állomásépületében is) biztosan hamis (mert az az épület a mondott időszakban még nem épült meg). Ha tények ismertetéséről szólna a film, ez csak egy véletlenül becsúszott tévedés lenne, így viszont, hogy ehelyett csak személyes, egyoldalú történetek hangzanak el, minden ilyen hiba a film hitelességet kérdőjelezi meg.

Reed nemcsak a pusztá alapfeltevésben – hogy Jackson molesztálta ezt a két embert – határoz meg egy

„Nem szólnak meg szakértők”
(Michael Jackson)

felülírhatatlan narratívát, de minden másban is. Ebből az általa alkotott és a filmben sehol meg nem kérdőjelezett szemszögből nem merülhet fel a szülők felelőssége, nem vetődik fel az a lehetőség, hogy a dollármilliók szíveségekkel lekenyerezett szülők esetleg valamilyen szinten maguk is bűnösök lennének: nem, ebben a filmben ők csodálatos szülők és rútol átvért anyák. Itt egyértelmű, hogy Safechuck és Robson minden lelki problémájáért és esetleges jellemhibájáért csakis a pedofil támadások felelősek. Ahogy az is teljesen egyértelműnek tűnik, hogy az évtizedek óta Jackson ártatlansága mellett kardoskodó Macaulay Culkin valamilyen hátsó szándék miatt hazudik, és mindaz megtörtént vele is, ami a két főszereplővel. Ebben a vádiratban nincsenek kérdőjelek, mindent rágás nélkül kellene lenyelnünk, mert Reed még arra sem ad lehetőséget a más állítóknak, hogy akár leleplezzék magukat – hiszen ha olyan egyértelmű a helyzet, ahogyan a film sugallja, akkor mondhatna bárki bármit, a néző végül úgyis ugyanarra jutna, mint így.

Hogy a *Neverland elhagyása* izzig-vérig, a szó legrosszabb értelmében véve bulvárfilm, azt az olyan visszataszító részek is megmutatják, mint amikor minden érthető indok nélkül nekiáll-

lektál vagy reagál rá, mert nincs igény az elhangzottak elemzésére. Csak arra van igény, hogy elhangozzanak. Ennek a filmnek csak publicisztikai értelemben – a közbeszédet tematizálni képes megszólalásként – lehet jelentősége, noha valójában nincs benne új tényállítás, csak az elhangzó dolgok részletessége újdonság; egy alapos újságcikket elolvasva tíz perc alatt nagyobb tudást lehet szerezni a témában, mint a film négy órája alatt.

A *Neverland elhagyása* egyvalamire még Jackson vélhető bűnösségénél is élesebben mutat rá. Az ugyanis, hogy ez a film a fentiek ellenére gyakorlatilag egyszer és mindenkorra eldöntötte a Jackson bűnösségéről vagy ártatlanságáról szóló vitát, illetve hogy ez a film döntötte el, és nem a korábban megismert tények és bizonyítékok; hogy ez a film az, ami miatt nemcsak metaforikusan, de néhol szó szerinti is ledöntik Michael Jackson szobrait; az nagyon aggasztó képet fest a mai közgondolkodás állapotáról, vagy mondhatnánk úgy is: mélyrepüléséről.

NEVERLAND ELHAGYÁSA (Leaving Neverland)

– amerikai dokumentumfilm, 2019. Rendezte:

Dan Reed. Kép: **Dan Reed.** Zene: **Chad Hobson.**

Szereplők: **Michael Jackson, Jimmy Safechuck,**

Wade Robson. Gyártó: **HBO / Channel 4.** Az HBO

bemutatója. 240 perc.